

Brussels Studies

La revue scientifique pour les recherches sur Bruxelles /
Het wetenschappelijk tijdschrift voor onderzoek over
Brussel / The Journal of Research on Brussels
Collection générale | 2025

Welk stadion voor Union Saint-Gilloise? De mening van de supporters

Quel stade pour l'Union Saint-Gilloise ? L'avis des supporters

A new stadium for Union Saint-Gilloise. The opinions of fans

Olivier Paye, Thomas Ermans, Thomas Laloux, Youri Lou Vertongen, Loïc Cobut et Lou Kervarrec

Traducteur : Annelies Verbiest (AV Translations)

Édition électronique

URL : <https://journals.openedition.org/brussels/8488>

DOI : 10.4000/147i5

ISSN : 2031-0293

Cet article est une traduction de :

Quel stade pour l'Union Saint-Gilloise ? L'avis des supporters - URL : <https://journals.openedition.org/brussels/8537> [fr]

Autre(s) traduction(s) de cet article :

A new stadium for Union Saint-Gilloise. The opinions of fans - URL : <https://journals.openedition.org/brussels/8538> [en]

Éditeur

Université libre de Bruxelles - ULB

Ce document vous est fourni par Université catholique de Louvain

Référence électronique

Olivier Paye, Thomas Ermans, Thomas Laloux, Youri Lou Vertongen, Loïc Cobut et Lou Kervarrec, «Welk stadion voor Union Saint-Gilloise? De mening van de supporters», *Brussels Studies* [Online], Algemene collectie, nr 203, Online op 25 juin 2025, geraadpleegd op 26 juin 2025. URL: <http://journals.openedition.org/brussels/8488> ; DOI: <https://doi.org/10.4000/147i5>

Ce document a été généré automatiquement le 25 juin 2025.

The text only may be used under licence CC BY 4.0. All other elements (illustrations, imported files) are "All rights reserved", unless otherwise stated.

Welk stadion voor Union Saint-Gilloise? De mening van de supporters

Quel stade pour l'Union Saint-Gilloise ? L'avis des supporters

A new stadium for Union Saint-Gilloise. The opinions of fans

Olivier Paye, Thomas Ermans, Thomas Laloux, Youri Lou Vertongen, Loïc Cobut et Lou Kervarrec

Traduction : Annelies Verbiest (AV Translations)

NOTE DE L'ÉDITEUR

Om de figuren in een betere resolutie te bekijken, raadpleegt u het artikel online en klikt u op “Origineel” onder elke figuur.

Dit artikel werd samen met nummer 202 gepubliceerd.

Inleiding

- 1 Zoals elk grootschalig infrastructuurproject leidt ook de bouw van een nieuw stadion voor professioneel voetbal tot “controverses” [Lascoumes, 2019] en “conflicten rond het gebruik van de openbare ruimte” [Lestrelin, 2022: hfdst. 3; Bale, 1990; Sawicki, 2012; Lekakis, 2018; Scherer, Kafala en Davidson, 2022]. Dat was onder meer het geval met het afgeblazen project voor een nationaal stadion ter vervanging van het huidige Koning Boudewijnstadion op de Heizel [Govaert, 2022]. Het recente Brusselse project voor Royale Union Saint-Gilloise (RUSG) vormt hierop geen uitzondering. De club keerde in het seizoen 2021-2022 na 48 jaar terug naar eerste klasse en eindigde in de top drie, en niet alleen dat seizoen maar ook de seizoenen daarna, met het behalen van de landstitel aan het einde van het seizoen 2024-2025. De wederopstanding van de club is het resultaat van een overname door de Engelse investeerders Tony Bloom en Alex Muzio

in 2018. Die laatste werd de nieuwe voorzitter. Als Union wil groeien, heeft de club een groter en moderner stadion nodig dan het Marienstadion in Vorst, in het zuiden van Brussel. Dat ligt aan de rand van het Dudenpark, vlak naast een woonwijk¹. Er zijn maar 5 000 zitplaatsen, terwijl de Union of European Football Associations (UEFA) er 8 000 oplegt, waardoor Europese wedstrijden in een ander stadion moeten gespeeld worden. Bovendien volstaan de 7 700 plaatsen bestemd voor supporters van Union niet om aan de vraag te voldoen. Daarom wil de club op eigen kosten een nieuw stadion bouwen in Vorst, namelijk op een gemeentelijk terrein op de Bemptsite, aan de rand van de stad, zoals gebruikelijk is voor nieuwe stadions [Rannou, 2021: 106]. Omdat het ingediende project een aantal “blokkerende punten” (sic) omvatte, weigerde de gemeente begin 2023 het koopbod van de club, dat bovendien te laag bevonden werd. Het schepencollege kreeg de opdracht om “de besprekingen met het Gewest en de club voort te zetten met het oog op mogelijke oplossingen op gemeentelijk en gewestelijk grondgebied”². Het dossier is sindsdien nog niet geland [Paye *et al.*, 2025].

- 2 Dit artikel is gebaseerd op een enquête die we afgenomen hebben bij supporters van Union om hun standpunten in dit debat in kaart te brengen. De term “supporters” verwijst naar mensen die zich langdurig collectief vereenzelvigen met een ploeg [De Waele en Husting, 2008; Niemann, Brand en Weber, 2024], waarmee ze een emotionele, “partijdige” band hebben [Bromberger, 1995], die tot uiting komt in daden van saamenhorigheid of steun [Hourcade, 2002: 76-78; Nuytens, 2004: 44-45; Lestrelin, 2022: hfdst. 2]. Dit “supporterschap” [Hourcade, 2002: 78-83] kan in de loop der tijd wisselen qua vorm en intensiteit, zowel bij individuele supporters en binnen supportergroepen van dezelfde ploeg als binnen supportergroepen van verschillende ploegen [Bromberger, 1995; Nuytens, 2004; Lestrelin, 2015; Lestrelin, 2022: hfdst. 1]. De supporters van Union hebben een bepaalde stijl die zich kenmerkt door een niet-aflatende steun voor de ploeg en vooral door het ontbreken van beledigingen aan het adres van de tegenstander of diens supporters³.
- 3 Deze bevraging van de supporters is relevant omdat het niet vanzelfsprekend is dat zij allemaal dezelfde verwachtingen hebben met betrekking tot het stadion. Mensen kunnen op verschillende vlakken weerstand voelen tegen een nieuw stadion, en daardoor zelfs wegblijven [Sorez, 2011]. Ten eerste is er een neiging tot “topofilie” [Bale, 1989] ten opzichte van het huidige stadion [Cournoyer-Gendron, Trudelle en Devisme, 2019]. De emotionele band is des te hechter omdat het een historisch stadion is [Molina-Luque, 2002: 71; Rannou, 2021: 100-105]. Het Marienstadion ligt in een idyllisch, beschermd park en de hoofdtribune in art-decostijl is ook geklasseerd⁴. Ten tweede zou een nieuw stadion minder vlot bereikbaar kunnen zijn [Rannou, 2021: 106], een risico dat met name vastgesteld werd voor het project op de Bemptsite [Perspective.Brussels, 2022: 11]. Ten derde betekent een groter aanbod aan comfortabelere plaatsen ook dat die duurder zullen zijn, wat een financiële barrière kan vormen [Scherer, Kafara en Davidson, 2022]. Het project op de Bemptsite voorziet in een volledige overkapping van de tribunes en veel meer zitplaatsen en vipplaatsen⁵, wat zou kunnen leiden tot een minder gemoedelijke sfeer [Rannou, 2021: 106-107] en een “gentrificatie van de tribunes” [Bouigue en Rondeau, 2018]. Bepaalde wijken van Vorst⁶ [Debersaques, 2017; 2021a; 2021b] en Sint-Gillis⁷, de twee belangrijkste thuisbasissen van Union-supporters, ondergaan zelf ook een snelle gentrificatie. Daardoor zijn er nu veel nieuwe fans die men “hip” of “bobo”⁸ kan noemen, zeker in vergelijking met tien jaar geleden, toen het aantal toeschouwers per wedstrijd⁹ zelden

boven de duizend uitkwam en de drankstands en toiletten tijdens de wedstrijd vlot toegankelijk waren.

- 4 Omgekeerd kan een nieuw stadion rekenen op de steun van fans die meer comfort willen bij het bijwonen van thuiswedstrijden. Het Marienstadion kan immers de vraag naar plaats niet meer bijbenen en voldoet ook niet aan de “UEFA-normen” [Sawicki, 2012: 208]. De Europese wedstrijden van Union worden gespeeld bij rivaal RSC Anderlecht (22 000 zitplaatsen), in het Koning Boudewijnstadion (50 000 zitplaatsen) in het noorden van Brussel of bij Oud-Heverlee Leuven (10 000 zitplaatsen), 30 kilometer verderop. Nieuwe infrastructuur kan zorgen voor een betere “fan experience”¹⁰ [Helleu, 2023] en de identiteit van de supporter versterken: een groter stadion met een moderne architectuur en esthetiek, aangepast aan maatschappelijke normen op het vlak van duurzaamheid, veiligheid en connectiviteit, kan de club materieel en symbolisch naar een hoger niveau tillen [Rannou, 2021: 106-107; Bucaille en Villard, 2025].
- 5 Ervan uitgaande dat fans dus uiteenlopende meningen hebben over een nieuw stadion voor RUSG, hebben we hen tussen 15 mei en 5 juli 2023 uitgenodigd om een online vragenlijst in te vullen. In het eerste deel (zeven hoofdvragen) werd gepeild naar hoeveel belang de supporters toekenden aan tien praktische verbeteringen die mogelijk zijn in een nieuw stadion enerzijds, en aan negen argumenten “voor” en negen argumenten “tegen” een nieuw stadion anderzijds. Vervolgens werd gevraagd in welke mate ze voorstander waren van een nieuw stadion en in hoeverre ze een voorkeur hadden voor elk van de acht stadionscenario's die het vaakst genoemd werden in het publieke debat [Perspective.Brussels, 2021], zonder die te rangschikken. Op die manier was het mogelijk om een even grote voorkeur uit te spreken voor verschillende scenario's. In het tweede deel werd gepeild naar het supporterschap van de respondenten (twaalf hoofdvragen) en in het derde deel naar hun sociaal-demografische kenmerken en politieke gevoeligheden (negen hoofdvragen).
- 6 We stuurden een uitnodiging om deel te nemen aan de enquête naar alle supportersclubs. Daarnaast verspreidden wij de uitnodiging via onze persoonlijke Twitter- en Facebook-accounts en onder verschillende Facebook- en Whatsapp-fangroepen. Flyers met een QR-code naar de vragenlijst werden ook opgehangen in cafés in de buurt van het Marienstadion. De club zelf was het niet eens met de formulering van sommige vragen en wenste daarom niet mee te werken aan de verspreiding van de vragenlijst. We verzamelden 645 ingevulde vragenlijsten, waarvan 26 in het Nederlands (4,5 %) en 19 in het Engels (3 %). Door de mogelijkheid om op bepaalde vragen niet te antwoorden, viel het totale aantal respondenten (n) uiteindelijk lager uit dan 645.
- 7 Is deze steekproef representatief? Daar is geen sluitend antwoord op, omdat er geen gegevens zijn over het totale aantal RUSG-supporters. Kwantitatief bekeken, als we de totale populatie schatten op 16 000 supporters (het hoogste aantal kaartjes dat in het seizoen 2022-2023 aan Union-supporters verkocht werd, namelijk voor de wedstrijd tegen Bayer Leverkusen op 20 april 2023), dan zou het dekkingspercentage van onze steekproef 4 % bedragen. Hoe zit het met kwalitatieve vertekening? 16 % van de respondenten (n = 637) zijn vrouwen, wat overeenkomt met het percentage vrouwen onder de abonnees van de club¹¹, terwijl 79 % van de respondenten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) woont, net als 72 % van de abonnees¹². Over de andere kenmerken zijn geen openbare gegevens beschikbaar. De steekproef vertoont wellicht

de klassieke vertekeningen van online enquêtes [Bayart en Bonnel, 2010; Bosnjak *et al.*, 2013; Grewenig *et al.*, 2023]: er is een ondervertegenwoordiging van 60-plussers, die slechts 13 % van de respondenten uitmaken ($n = 645$) en een oververtegenwoordiging van mensen met een diploma hoger onderwijs, die 82 % van de respondenten uitmaken ($n = 636$). De omvang van beide vertekeningen is echter minder uitgesproken dan in andere online enquêtes onder voetbalfans, zoals de enquête die tijdens Euro 2016 in Frankrijk gehouden werd ($n = 954$), waarbij 89 % hoger opgeleiden en 5 % 60-plussers waren [Charbonnier en Smith, 2017: 99-100].

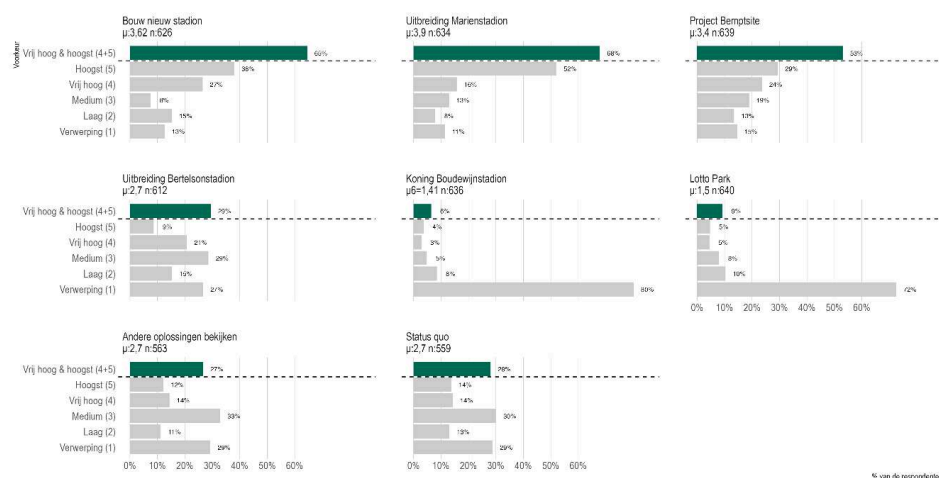
- 8 Zowel het aantal verzamelde vragenlijsten als de diversiteit van de profielen van de respondenten bleek voldoende om het hoofddoel van het onderzoek te bereiken [Swedberg, 2020; Ellis *et al.*, 2023], namelijk op een *verkennende* basis, in het kader van een debat dat nog verder gevoerd moet worden, verschillende opiniegroepen onderscheiden volgens de respectievelijke “grammatica's” [Genard, 1999; Trom, 2001; Duran, 2002] van de antwoorden op de vragen over het “project voor de bouw van een nieuw stadion voor RUSG”. Slechts drie respondenten hadden hier nog niets over “gehoord” op het moment van de enquête.
- 9 In wat volgt, beschrijven we welke verschillende standpunten de respondenten innemen met betrekking tot de controverse (deel 1), waarna we de hoofdcomponenten analyseren, eerst op basis van de argumenten “voor” en “tegen” de bouw van een nieuw stadion (deel 2) en daarna op basis van de voorkeuren voor bepaalde stadionscenario's, waarbij we de respondenten in verschillende opiniegroepen indelen (deel 3). Met behulp van bivariate analyses onderzoeken we vervolgens of het behoren tot een bepaalde opiniegroep samenhangt met bepaalde kenmerken van het supporterschap (deel 4). In de conclusie koppelen we de verkregen resultaten aan bepaalde gegevens uit de enquête met betrekking tot de sociaal-demografische kenmerken en politieke gevoeligheden van de supporters.

1. De verschillende standpunten van de supporters in deze controverse

1.1. Een significante meerderheid als voorstander van een nieuw stadion en twee populaire scenario's: uitbreiding van het Marienstadion en het project op de Bemptsite

- 10 Hoewel een grote meerderheid van de respondenten voorstander is van de bouw van een nieuw stadion, blijkt een uitbreiding van het huidige stadion het populairste scenario, met het voorgestelde nieuwe stadion op de Bemptsite op de tweede plaats (figuur 1). De andere scenario's – van de status quo tot de uitbreiding van het Bertelsonstadion (op 1 km van het Marienstadion) en andere opties bekijken – dragen een lager dan gemiddelde voorkeur weg. De scenario's voor een gedeeld stadion, zowel in Anderlecht als op de Heizel, kregen van minder dan 10 % van de respondenten de voorkeur.

Figuur 1. Mate van instemming met het idee van een nieuw stadion en mate van voorkeur voor de verschillende stadionscenario's (op een schaal van 1 tot 5)

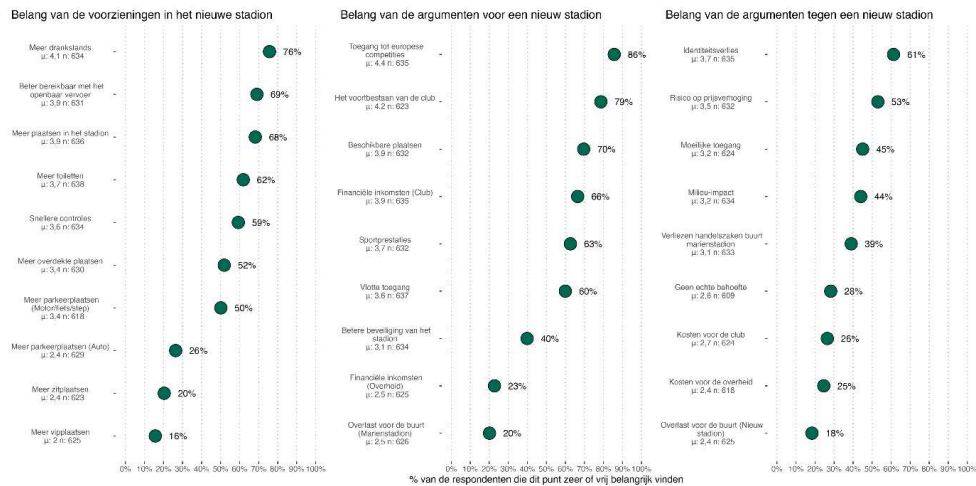

1.2. Een nieuw, groter en beter bereikbaar stadion om de toekomst van de club veilig te stellen, waar Europese wedstrijden kunnen plaatsvinden, met het risico op identiteitsverlies en hogere ticketprijzen

- 11 De praktische verwachtingen voor een nieuw stadion (figuur 2) hebben vooral betrekking op een groter aanbod van voorzieningen (drankstands en toiletten) en plaatsen, alsook een betere bereikbaarheid met het openbaar vervoer. Wat een groter aantal comfortabelere plaatsen (zitplaatsen en vipplaatsen) en parkeerplaatsen betreft, zijn de verwachtingen laag.
- 12 De belangrijkste argumenten “voor” zijn enerzijds de mogelijkheid om in het nieuwe stadion Europese wedstrijden te spelen en anderzijds het bestendigen van het voortbestaan van de club op hoog niveau dankzij extra inkomsten en betere sportprestaties (figuur 2). Deze argumenten vloeien voort uit de algemene gehechtheid van supporters aan hun club en de hoop op de best mogelijke prestaties. Meer plaatsen in het stadion en een betere bereikbaarheid met het openbaar vervoer blijkt men ook belangrijk te vinden. Onder de mediaanwaarde liggen het wegnemen van overlast voor de buurt van het huidige stadion en de extra inkomsten die een nieuw stadion zou kunnen genereren voor de overheid.
- 13 Naast de eerste vijf argumenten “voor” komen er ook twee argumenten “tegen” naar voren, al zijn die minder uitgesproken (figuur 2): de vrees dat de club zijn eigenheid zal verliezen, gekoppeld aan een zekere “topofilie” voor het historische stadion, en de vrees dat de ticketprijzen zullen stijgen, met (meer) risico op “gentrificatie” van de tribunes. Samen weerspiegelen deze twee argumenten de vrees dat een nieuw stadion het saamhorigheidsgevoel van de supporters zal ondermijnen. De meerderheid van de respondenten hechtte hooguit matig belang aan de gevolgen voor het milieu. De twee minst belangrijk geachte argumenten “tegen” zijn te vergelijken met de twee minst populaire argumenten “voor”: overlast voor de buurt (in dit geval van het nieuwe stadion) en de gevolgen voor de overheidsfinanciën (in dit geval voor de uitgaven in

plaats van de inkomsten). Deze bezorgdheden zijn dus respectievelijk gekoppeld aan specifieke lokale belangen en aan het algemeen belang.

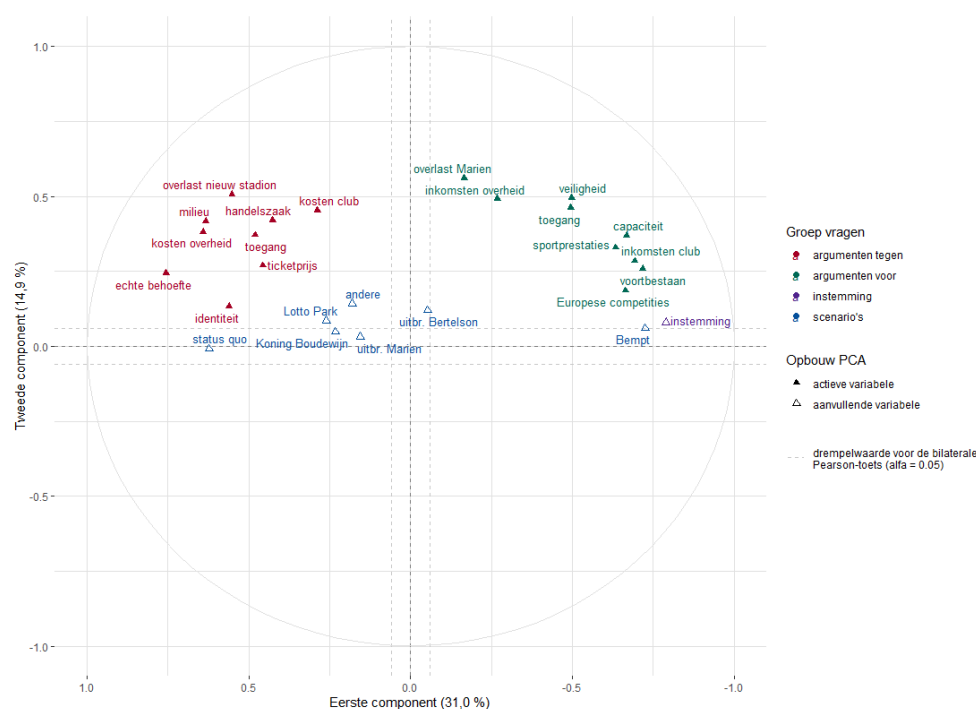
Figuur 2. Mate van belang gehecht aan mogelijke praktische verbeteringen met de komst van een nieuw stadion en aan de argumenten “voor” en “tegen” een nieuw stadion (op een schaal van 1 tot 5)

2. Mate van instemming met het idee van een nieuw stadion, een dimensie die standpunten structureert op het vlak van argumenten en scenario's

- 14 Om de verbanden tussen de meningen gepresenteerd in deel 1 in kaart te brengen, hebben we een principale-componentenanalyse (PCA) [Escofier en Pagès, 2008] uitgevoerd op de argumenten “voor” en “tegen” de bouw van een nieuw stadion (figuur 3 en bijlage). Hieruit komt een eerste dimensie naar voren die zeer structurerend inwerkt op de argumenten voor of tegen het nieuwe stadionproject en die bijna een derde van de informatie in de enquête in zich draagt – meer dan dubbel zoveel informatie als de tweede hoofdcomponent¹³. Deze dimensie, die van links naar rechts af te lezen valt uit figuur 3, komt neer op de mate van instemming met de bouw van een nieuw stadion. Ze is positief gecorreleerd met het belang toegeschreven aan de argumenten “voor”, met name het veiligstellen van de toekomst van de club (+0,72), de inkomsten van de club (+0,69) en de grotere capaciteit van het stadion (+0,67). Ze is negatief gecorreleerd met de argumenten “tegen”, met name het gebrek aan echte noodzaak (-0,76), de kosten voor de overheid (-0,64) en de impact op het milieu (-0,63).
- 15 Onder de verschillende stadionscenario's is de polarisatie het sterkst tussen het project op de Bemptsite en de status quo behouden. Het belang dat gehecht wordt aan de argumenten “voor” is enerzijds gecorreleerd met de wenselijkheid van een nieuw stadion en anderzijds met de Bempt-optie, terwijl alle andere stadionscenario's sterker gecorreleerd zijn met het belang dat gehecht wordt aan de argumenten “tegen”, met uitzondering van het scenario van de uitbreiding van het Bertelsonstadion, waar de correlatie met een drempel van 0,05 niet statistisch significant is (zie bijlage).

Figuur 3. Cirkel van correlaties tussen de componenten opgeleverd door de PCA en de variabelen met betrekking tot de argumenten en de stadionscenario's voortvloeiend uit de antwoorden op het eerste deel van de vragenlijst

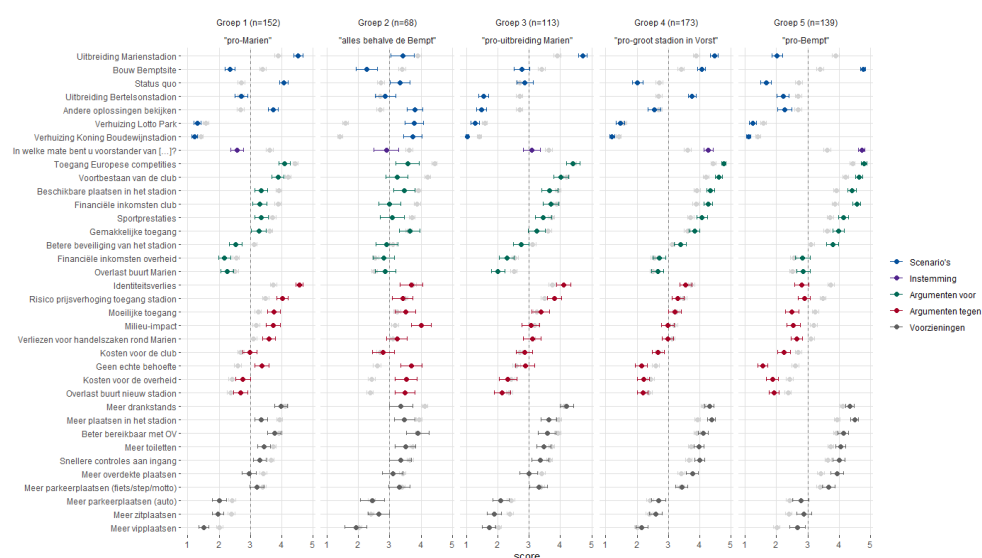

Meer uitleg over de methodologie achter deze grafiek is te vinden in de bijlage.

3. Indeling van de respondenten in vijf verschillende opiniegroepen

- 16 We hebben vervolgens een classificatieanalyse¹⁴ uitgevoerd om respondenten onderling te groeperen op basis van een zekere mate van overeenstemming qua voorkeur voor de stadionscenario's. Er vielen vijf opiniegroepen te onderscheiden (figuur 4), waarvan we hieronder de positionele en argumentatieve grammatica's presenteren.

Figuur 4. Indeling van de respondenten in vijf verschillende opiniegroepen

De groepen zijn, van links naar rechts te lezen, steeds meer voorstander van de bouw van een nieuw stadion. De lichtgrijze stippen geven het gemiddelde antwoord van alle respondenten voor elk item aan.

3.1. De groep pro-Bempt (groep 5; 21,5 % van de respondenten)

- 17 Groep 5 is het meest voorstander van een nieuw stadion en spreekt de hoogste voorkeur uit voor het Bempt-scenario. We noemen ze “pro-Bempt” omdat ze geen enkel ander scenario verkiezen. In vergelijking met het gemiddelde overwaardenen ze sterk en systematisch elk argument “voor” en elke verwachte praktische verbetering en onderwaardenen ze sterk en systematisch elk argument “tegen”. De twee argumenten in verband met de angst voor verzwakking van de hechte band die de supporters met hun club hebben, namelijk het verlies van identiteit en het risico op duurdere tickets, vinden ze slechts matig belangrijk.

3.2. De groep pro-groot stadion in Vorst (groep 4; 27 % van de respondenten)

- 18 Groep 4, iets minder voorstander van een nieuw stadion dan de groep pro-Bempt, spreekt een waardering van de argumenten en mogelijke praktische verbeteringen uit die het algemene patroon van de groep pro-Bempt volgt maar wat dichter bij de gemiddelde waarderingscurve van alle respondenten ligt. Ook hier draagt het Bempt-scenario de voorkeur weg, maar in mindere mate dan bij de groep pro-Bempt, en daarnaast heeft deze groep ook een voorkeur voor twee andere scenario's voor een groter stadion in Vorst: de uitbreiding van het huidige stadion, die de hoogste voorkeur geniet, en de uitbreiding van het Bertelsonstadion. Kortweg kunnen we deze groep “pro-groot stadion in Vorst” noemen, want ze verwerpt de scenario's om het Lotto Park in Anderlecht of het Koning Boudewijnstadion op de Heizel te delen, evenals de optie om de status quo te behouden, die de laagste voorkeur geniet.

3.3. De groep pro-uitbreiding Marien (groep 3; 17,5 % van de respondenten)

- 19 Groep 3 is slechts matig voorstander van een nieuw stadion en verkiest het scenario van de uitbreiding van het Marienstadion. De andere opties worden uitgesloten, met een net iets lagere voorkeur dan gemiddeld voor het Bempt-scenario en voor de status quo behouden. We noemen deze groep daarom “pro-uitbreiding Marien”. Hun waarderingcurve is het spiegelbeeld van die van de vorige groep. De groep pro-uitbreiding Marien onderwaardeert systematisch elk argument “voor”, behalve de toegang tot Europese wedstrijden, en elke verwachte praktische verbetering, behalve meer drankstands. Tegelijkertijd worden bepaalde argumenten “tegen” overgewaardeerd, en dan vooral de argumenten die de angst weerspiegelen dat een nieuw stadion de hechte band tussen de supporters en de club zou verzwakken: enerzijds het verlies van de eigenheid (identiteit) van de club, gekoppeld aan een zekere “topofilie” voor het bestaande stadion, en anderzijds de gevreesde stijging van de ticketprijzen. Die laatste bezorgdheid wijst op de vrees voor een (ingrijpendere) verandering in het profiel van de supporters.

3.4. De groep alles behalve de Bempt (groep 2; 9 % van de respondenten)

- 20 Net als de vorige groep is groep 2 slechts matig voorstander van een nieuw stadion. De waarderingcurve volgt in grote lijnen die van de vorige groep, maar vertoont een sterkere onderwaardering van de belangrijkste argumenten “voor”, met uitzondering van een betere bereikbaarheid. De meest gewaardeerde praktische verbetering is een betere bereikbaarheid met het openbaar vervoer, terwijl de meeste andere praktische verbeteringen ondergewaardeerd worden. Wat de argumenten “tegen” betreft, legt deze groep vooral de nadruk op het gebrek aan echte noodzaak, op de kosten voor de overheid en op de overlast die het nieuwe stadion zou veroorzaken voor de buurt. Dit was de enige groep die deze laatste twee argumenten iets meer dan matig belangrijk vond. Andere indicatoren: de impact op het milieu is het belangrijkste argument, terwijl de voorkeur voor scenario's vooral uitgaat naar het Lotto Park of het Koning Boudewijnstadion delen en andere oplossingen onderzoeken. Deze groep wil eigenlijk alles behalve de Bempt-optie, die als enige minder dan 3 scoorde, en daarom noemen we deze groep “alles behalve de Bempt”.

3.5. De groep pro-Marien (groep 1; 23,5 % van de respondenten)

- 21 Wat de instemming met een nieuw stadion betreft, staat deze groep mensen lijnrecht tegenover de groep pro-Bempt. Hun redenering is gelijklopend met die van de vorige groep, want ze overwaarden systematisch elk argument “tegen”: in het bijzonder het identiteitsverlies en de hogere ticketprijzen, maar daarnaast ook het gebrek aan echte noodzaak, de impact op het milieu en de verliezen voor handelszaken in de buurt van het huidige stadion. Daarentegen onderwaardeert deze groep systematisch elk argument “voor” en elke verwachte praktische verbetering, al worden de toegang tot Europese competities en het veiligstellen van de toekomst van de club wel redelijk belangrijk geacht. De uitbreiding van het aantal plaatsen vinden zij slechts matig

belangrijk. Deze groep is de enige die zowel tegen het idee van een nieuw stadion als tegen het Bempt-scenario gekant is. Met de uitbreiding van het Marienstadion op de eerste plaats en de status quo behouden op de tweede plaats kunnen we deze groep dus “pro-Marien” noemen.

4. Indeling van de groepen volgens hun supporterschapsprofiel

- 22 “Supporterscarrières” [Lestrelin, 2015] onderscheiden zich gewoonlijk [Hourcade, 2002: 76-78] op twee manieren: enerzijds diachroon, ofwel hoelang men al “trouw” is aan de club [Molina-Luque, 2002], en anderzijds synchroon, ofwel hoe intens men op dit moment supportert voor de club [Giulianetti, 2002; Nuytens, 2004: deel 2, sectie 1; Heck *et al.*, 2024]. Deze variabelen verwijzen naar twee tegengestelde hypothesen. Aan de ene kant zou men ervan kunnen uitgaan dat oudere en actievere supporters een meer uitgesproken “topofilie” hebben voor het historische stadion en dus vooral in de groepen pro-Marien en pro-uitbreiding Marien zitten. Maar aan de andere kant is het ook aannemelijk dat dergelijke supporters voorstander zijn van een nieuw stadion, dat beter geschikt is om de sportprestaties van hun club op hoog niveau te houden. Dan zouden ze juist eerder in de groepen pro-Bempt of pro-groot stadion in Vorst te vinden moeten zijn. Hoe dan ook verwachten we dat de oudste en actiefste supporters minder vaak alles behalve de Bempt zullen zijn, omdat zij ertegen gekant zijn om een stadion te delen: noch het Lotto Park, de thuisbasis van rivaal RSC Anderlecht, noch het Koning Boudewijnstadion, dat te groot is en de reputatie heeft niet bevorderlijk te zijn voor een “gezellige sfeer”. Nieuwe supporters, die aangetrokken worden door de goede sportprestaties, zouden de voorkeur kunnen geven aan een nieuw stadion, dat deze prestaties kan bestendigen. Maar omgekeerd zouden ze ook kunnen verkiezen om de club in het huidige stadion te houden, vooral als ze hun aanwezigheid tijdens wedstrijden meer zien als “sociaal contact” met andere mensen [Nuytens, 2004: 137-138] dan actieve steun voor de ploeg.
- 23 Er worden twee indicatoren gebruikt om de dimensie “anciënniteit” te meten:
 - het jaar dat men zelf opgeeft als begin van het supporterschap;
 - het jaar waarin het abonnement (indien van toepassing) ingegaan is, waarbij een abonnement een traditioneel kenmerk van intenser supporterschap is [Molina-Luque, 2002; Nuytens, 2004: 44-45]. Deze laatste indicator staat ook in verband met de diachrone dimensie “intensiteit van het supporterschap”.
- 24 De antwoorden, uitgedrukt in jaren, werden samengevoegd volgens een indeling in vier perioden, gaande van de langste periode, van vóór 2015 (het jaar waarin de club terugkeerde naar tweede klasse), tot de kortste periode, vanaf de terugkeer van de club naar eerste klasse (na het seizoen 2020-2021).
- 25 De volgende vier indicatoren werden gebruikt om de intensiteit te meten:
 - de opgegeven graad van aanwezigheid tijdens competitiewedstrijden thuis;
 - de opgegeven graad van aanwezigheid tijdens competitiewedstrijden uit, die een marker is voor bijzonder actief supporterschap [Lestrelin, 2015: 63-64; 72];
 - de eigen indeling bij een actiever type supporter dan de “gewone supporter” [Nuytens, 2004: deel 2, sectie 1; Lestrelin, 2022: hfdst. 1]: lidmaatschap van een gevestigde supportersclub, ofwel van de “kop” (een informele groep supporters die op de tribunes de aanmoedigingen

inzet), ofwel van de “ultra's”, het deel van de kop dat verantwoordelijk is voor verschillende sfeeracties (inclusief pyrotechniek) op de tribunes en daarbuiten;

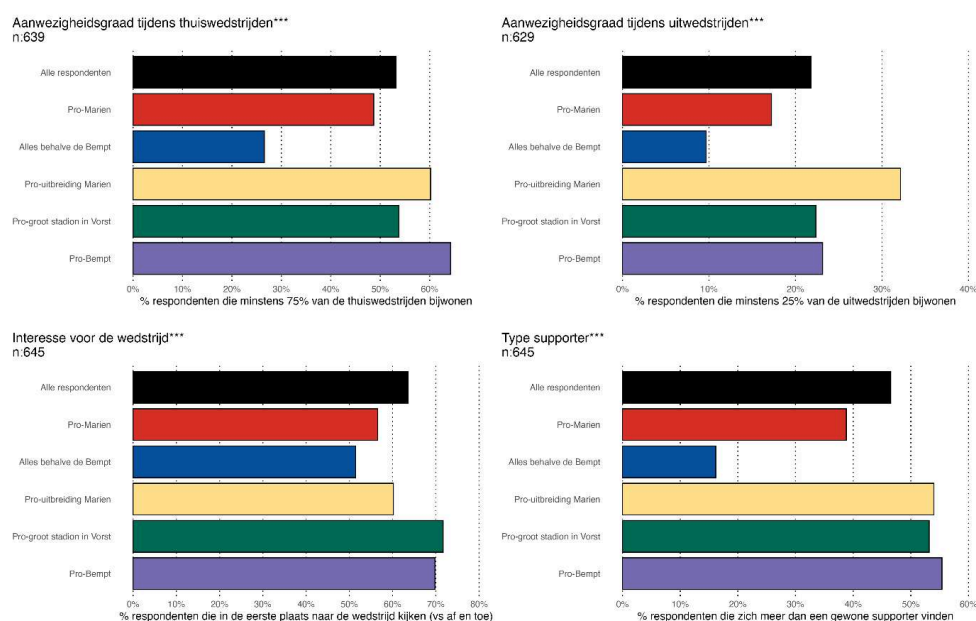
- de zelfverklaarde mate van interesse tijdens wedstrijden: gaat de aandacht in de eerste plaats naar de wedstrijd zelf, wat kenmerkend is voor actief supporterschap, of gaat die ook (deels of volledig) naar “gewoon gezellig samen iets drinken met vrienden”?

- 26 Om verbanden tussen deze indicatoren van “anciënniteit” en “intensiteit” en de vijf opiniegroepen aan het licht te brengen, hebben we bivariate analyses uitgevoerd, en die vervolgens onderworpen aan significantietests. Als daaruit bleek dat de verschillen significant waren, hebben we drie sterretjes toegevoegd aan de titel van de grafieken (zie bijlage voor meer uitleg over de methodologie).

4.1. Minder actief supporterschap bij de twee groepen die het minst voorstander zijn van de Bempt-optie

- 27 De vier geselecteerde indicatoren wijzen systematisch op een minder intens supporterschap bij de twee groepen die de Bempt-optie het minst genegen zijn (figuur 5). Het verschil met de andere groepen is duidelijk, en vooral zeer uitgesproken bij de groep alles behalve de Bempt, terwijl het veel gematigder is bij de groep pro-Mariën. De mate van actief supporterschap bij de andere drie groepen varieert naargelang de indicator, waarbij de groep pro-uitbreiding Mariën het hoogste aandeel supporters telt die “verplaatsingen doen”.

Figuur 5. Profiel van de opiniegroepen qua intensiteit van het supporterschap

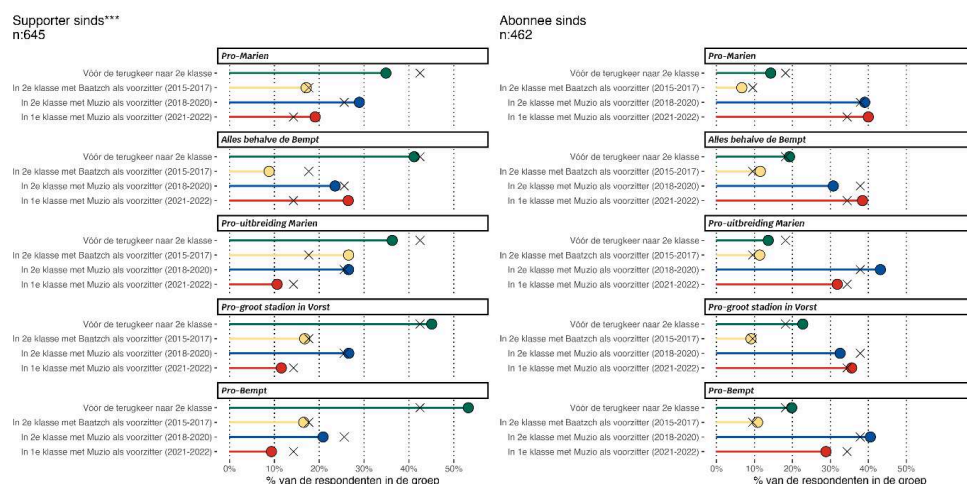
4.2. Meer “anciëns” in de twee groepen die het meest voorstander zijn van de Bempt-optie

- 28 De twee indicatoren voor “anciënniteit” leveren elk een andere differentiatie van de groepen op (figuur 6). Als we kijken naar het jaar waarin het supporterschap begon,

zien we inderdaad dat er meer “anciens” zitten in de twee groepen die de Bempt-optie het meest genegen zijn. Dat geldt nog meer voor de groep pro-Bempt dan voor de groep pro-groot stadion in Bempt: meer dan 50 % van de groep pro-Bempt is al supporter van vóór 2015. Dat verschil houdt grotendeels stand als we er de supporters bij optellen die Union zijn gaan steunen tussen 2015-16 en 2017-2018; alleen niet in de groep pro-uitbreiding Marien. Omgekeerd omvatten de twee groepen die het minst voorstander zijn van de Bempt-optie (pro-Marien en alles behalve de Bempt) een lager percentage “anciens”.

- 29 Als we kijken naar het jaar dat het abonnement opgestart werd bij supporters die abonnee waren op het moment van de enquête, zijn de verschillen tussen de groepen veel minder uitgesproken (figuur 6). De significantiedrempel wordt dan ook niet bereikt wanneer ze onderworpen worden aan de chi-kwadraattoets (zie bijlage). Dit kan verklaard worden door het feit dat men tot de overname van de club in 2018 geen abonnement nodig had voor thuiswedstrijden, aangezien het stadion nooit vol zat¹⁵. Voorts dient opgemerkt te worden dat het aandeel abonnees in een groep – een indicator van de intensiteit van het supporterschap – geen onderscheid tussen de groepen blootlegt, met opnieuw als uitzondering de groep alles behalve de Bempt, die minder dan 40 % abonnees telt, tegenover een gemiddelde van 71,5 % van alle respondenten.

Figuur 6. Profiel van de opiniegroepen qua anciënniteit van het supporterschap

De kruisjes in de grafieken verwijzen naar het gemiddelde antwoord van alle respondenten voor elk item.

Conclusie

- 30 Zoals we verwacht hadden, waren de supporters van Union lang niet allemaal dezelfde mening toegedaan toen ze half 2023 onze enquête invulden. In tegenstelling tot wat de pers soms liet uitschijnen¹⁶, was niet iedereen voorstander van een nieuw stadion, laat staan van het project op de Bemptsite.
- 31 Het belang dat de supporters hechten aan de verschillende argumenten “voor” en “tegen” in het debat blijkt sterk af te hangen van hun antwoord op de meest polariserende vraag: wel of geen nieuw stadion? Wie een hoger dan gemiddeld belang

hecht aan de argumenten “voor”, en en een lager dan gemiddeld belang hecht aan de argumenten “tegen”, is vaker voorstander van een nieuw stadion en is het project op de Bemptsite ook meer genegen. Respondenten die meer belang toekennen aan de argumenten “tegen” zijn doorgaans geen voorstander van een nieuw stadion, of kiezen een alternatief scenario voor het project op de Bemptsite. De meerderheid van de supporters heeft een voorkeur voor de Bemptsite, maar een deel van hen is andere oplossingen even genegen, en dan in het bijzonder de uitbreiding van het huidige Marienstadion. Dat is de oplossing die de hoogste voorkeur wegdraagt.

- 32 Los van de verschillende stadionscenario's is er wel een relatieve consensus onder de supporters over het belang dat in het debat gehecht moet worden aan bepaalde argumenten “voor”, en in mindere mate “tegen” een nieuw stadion. Bij de argumenten “voor” zijn dat de mogelijkheid om thuis Europese wedstrijden te spelen en om de prestaties van de club op het hoogste niveau te bestendigen. Deze argumenten weerspiegelen de algemene gehechtheid van supporters aan hun club en de hoop op de best mogelijke prestaties. Bij de argumenten “tegen” worden het risico op verlies van de eigenheid van de club en het risico op hogere ticketprijzen gekoppeld aan de vrees dat de hechte band tussen supporters en hun club zal verzwakken. Een ander terugkerend argument met betrekking tot deze hechte band, maar dan in materiële zin, is de kwestie van de bereikbaarheid met het openbaar vervoer. De vrees is dat die slechter zal zijn, zeker gelet op de vaststelling “dat het huidige USG-stadion centraler gelegen is ten opzichte van het openbaarvervoernetwerk dan [de voorgestelde locatie op de Bemptsite] voor de inplanting van een nieuw stadion” [Perspective.Brussels, 2022: 4].
- 33 Twee soorten argumenten worden over het algemeen als weinig belangrijk beschouwd, behalve dan binnen de groep alles behalve de Bempt, die voorstanders telt van een gedeeld stadion (hetzij het Lotto Park in Anderlecht, hetzij het Koning Boudewijnstadion op de Heizel). Het betreft enerzijds de impact van een nieuw stadion op het overheidsbudget, op het vlak van zowel inkomsten als uitgaven, en anderzijds de overlast die het stadion – het huidige of het nieuwe – veroorzaakt voor de buurt. Deze bezorgdheden staan echter hoog op de agenda bij andere betrokken partijen, zoals overheden en buurtcomités [Paye *et al.*, 2025]. Zij maken zich ook zorgen over de milieu-impact van een nieuw stadion, terwijl slechts een minderheid van de supporters die impact “heel belangrijk” of “vrij belangrijk” vindt.
- 34 Het ecologische argument vindt alleen bijval bij supporters die liever de status quo behouden als een uitbreiding van het huidige stadion geen haalbare kaart is (groep pro-Marien), en bij de supporters die de Bempt-optie het minst genegen zijn (groep alles behalve de Bempt). Die laatste geven zelfs prioriteit aan dit argument. Kenmerkend voor beide groepen is een oververtegenwoordiging van recentere en/of (vooral) minder actieve supporters. Omgekeerd vinden we bij de meest fervente aanhangers van het idee van een nieuw stadion en van het project op de Bemptsite – de groep pro-Bempt, uitsluitend voorstander van het Bempt-scenario, en de groep pro-groot stadion in Vorst, voorstander van een groter stadion, of dat nu op de Bemptsite, het Marienstadion of het Bertelsonstadion wordt – een bovengemiddeld aandeel “anciens” en/of (vooral) actiever supporters. Maar dat geldt ook voor de groep pro-uitbreiding Marien, met alleen een bovengemiddelde voorkeur voor een uitbreiding van het huidige Marienstadion, en niet voor het project op de Bemptsite.

- 35 De twee groepen die het minst voor een nieuw stadion en het minst voor de Bempt-optie zijn, tellen relatief meer nieuwe supporters, die minder actief supporteren en vaker het milieuargument aanhalen. Zijn dat dan de zogenaamde “bobos”, van wie gezegd wordt dat ze milieubewust, cultureel, links en kapitaalkrachtig zijn¹⁷? Hiervoor is meer gericht onderzoek nodig, maar sommige gegevens uit onze enquête lijken er alvast op te wijzen, en dan vooral – paradoxaal genoeg – bij de groep pro-Marien, die het sterkst gehecht is aan het huidige stadion en aan het behouden van de status quo, zelfs als dat zou leiden tot desinvestering door de Engelse eigenaren.
- 36 Hoger opgeleiden maken 82,4 % van de respondenten uit (n = 636) en zijn oververtegenwoordigd in de groep pro-Marien (88,1 %) en de groep alles behalve de Bempt (92,6 %). Op een links-rechts zevenpuntschaal, met 4 pal in het midden, schatten de respondenten zichzelf gemiddeld op een waarde van 3,06, wat overeenkomt met centrum-links (n = 567). De groep alles behalve de Bempt wijkt hier slechts licht van af (3,00), terwijl de groep pro-Marien duidelijk meer naar links afwijkt (2,55). Tot slot valt op te merken dat 34,1 % van de kiesgerechtigde respondenten bij de parlementsverkiezingen van 2019 op Écolo gestemd heeft (n = 437). Dat percentage is bijna identiek binnen de groep alles behalve de Bempt (36 %), terwijl het aanzienlijk hoger is in de groep pro-Marien (51,6 %).
- 37 Als we de focus verbreden, zien we dat 63 % van de respondenten zich aan de linkerkant bevindt, en dat 65,5 % links gestemd heeft in 2019, hetzij radicaal (PVDA: 14 %), socialistisch (PS of sp.a (inmiddels Vooruit): 13 %) of ecologisch (Écolo of Groen: 38,5 %). Zowel het aandeel linkse supporters als het aandeel groene kiezers ligt aanzienlijk hoger dan het aandeel respondenten (26 %) dat de milieu-impact “zeer belangrijk” vindt in het debat over een nieuw stadion. Is er dan sprake van cognitieve dissonantie bij mensen die tegelijk Union-supporter en links of groen zijn? Onze enquête wijst erop dat verder onderzoek nodig is naar de attitudes en politieke voorkeuren van voetbalfans en hoe hun identiteit als (actieve) supporter zich verhoudt tot hun andere identiteiten, met name wat de partijvoorkeur en het verenigingsleven betreft.
- 38 Meer in het algemeen roept onze studie op om supporters serieus te nemen in het publieke debat [Busset, 2014; Busset en Gasparini, 2016; Lestrelin, 2016] en hen op een participatieve manier te betrekken bij de besluitvormingsprocessen die hen aanbelangen. Enerzijds moeten managers van voetbalclubs dat doen, hoewel de “transnationale voetbalbusiness” [Giulianotti en Robertson, 2012; Dermot-Richard, 2013] hen ertoe aanzet om fans te behandelen als louter passieve klanten, volgens het motto “Betalen! Zingen! Niet tegenspreken!” [Hourcade, 2002: 85; Lestrelin, 2022: hfdst. 1]. Anderzijds moeten politieke leiders dat doen als ze van “participatieve democratie een nieuw paradigma voor publieke actie” willen maken [Bacqué, Rey en Sintomer, 2005; Blondiaux, 2022], vooral binnen stedelijke governance [Le Galès, 1995] en lokale governance [Michels en De Graaf, 2017]. Deze “deliberatieve wending in de democratie” [Blondiaux en Manin, 2021] vereist dat zij alle “betrokken partijen” [Schiffino en Van Ingelgom, 2021] raadplegen voordat ze een beslissing nemen, wat in dit dossier (nog?) nauwelijks gebeurd is.

Onze dank gaat uit naar Fl. Delmotte (FRS-FNRS), S. Desplanque (UCLouvain Saint-Louis Bruxelles), M. Hardy (Brussels Studies), J.-M. Decroly, B. Moritz, Ét. Toffin, G. Wallenborn (ULB), S. Boone en A. Vandenbroucke (BSI).

BIBLIOGRAPHIE

- BACQUÉ, Marie-Hélène, REY, Henri en SINTOMER, Yves, 2005. La démocratie participative, un nouveau paradigme de l'action publique ? In: BACQUÉ, Marie-Hélène, REY, Henri en SINTOMER, Yves (dir.), *Gestion de proximité et démocratie participative*, Parijs, La Découverte, pp. 9-46.
- BALE, John, 1989. Football and *Topophilia*: the public and the stadium. In: *EUI Colloquium Papers, Le football et ses publics*. Florence: European University Institute.
- BALE, John, 1990. In the Shadow of the Stadium: Football Grounds as Urban Nuisances. In: *Geography*. 10/1990. Vol. 75, nr. 4, pp. 325-334.
- BAYART, Caroline en BONNEL, Patrick, 2010. Enquête déplacement web — face-à-face : quelle comparabilité ? In: *Les Cahiers scientifiques du transport*. 2010. Nr. 57, pp. 141-167.
- BINCTIN, Barnabé, 2014. Quand le foot-business fait son grand projet inutile et imposé : le cas d'OL Land. In: *Mouvements*. 14/05/2014. Vol. 2, nr. 78, pp. 43-54.
- BLONDIAUX, Loïc en MANIN Bernard (dir.), 2021. *Le tournant délibératif de la démocratie*. Parijs: Presses de Sciences-Po.
- BLONDIAUX, Loïc, 2022. Le participatif en actes : quel avenir pour l'injonction à la participation ? In: *Questions de communication*, Participatif. Un moment critique. 1/10/2022. Nr. 41, pp. 73-86. Beschikbaar op: <https://journals.openedition.org/questionsdecommunication/28823>
- BOSNJAK, Michael, HAAS, Iris, GALESIĆ, Mirta, KACZMIREK, Lars, BANDILLA, Wolfgang en COUPER, Mick P., 2013. Sample Composition Discrepancies in Different Stages of a Probability-based Online Panel. In: *Field Methods*. 29/01/2013. Vol. 25, nr. 4, pp. 339-360. Beschikbaar op: <https://doi.org/10.1177/1525822X12472951>
- BOUIGUE, Richard en RONDEAU, Pierre, 2018. *Le peuple des loges. Quand les classes populaires se font chasser des stades de foot*. Fondation Jean Jaurès. 8/05/2018. Beschikbaar op: <https://www.jean-jaurès.org/publication/le-peuple-des-loges-quand-les-classes-populaires-se-font-chasser-des-stades-de-foot/>
- BUSSET, Thomas, 2014. Pour un changement de paradigme dans les études sur le supportérisme : du soutien aux équipes à la défense d'intérêts propres. In: BUSSET, Thomas, BESSON, Roger en JACCOUD, Christophe (dir.). *L'autre visage du supportérisme. Autorégulations, mobilisations collectives et mouvements sociaux*. Bern: Peter Lang, coll. 'Savoirs sportifs', nr. 8, pp. 1-19
- BUCAILLE, Ariane en VILLARD, Stéphane, 2025. *Des projets d'infrastructures sportives ambitieux, au carrefour des investissements publics et privés*. Note de perspective. Deloitte. Beschikbaar op: <https://www.deloitte.com/fr/fr/Industries/tmt/perspectives/projets-d-infrastructures-sportives-ambitieux-au-carrefour-des-investissements-publics-et-prives.html>
- BUSSET, Thomas en GASPARINI, William (dir.), 2016. *Aux frontières du football et du politique. Supportérismes et engagement militant dans l'espace public*. Bern: Peter Lang, coll. 'Savoirs sportifs', nr. 8.
- BROMBERGER, Christian, 1995. *Le Match de football. Ethnologie d'une passion partisane à Marseille, Naples et Turin*, Paris, Éditions de la Maison des sciences de l'homme, coll. Ethnologie de la France. Regards sur l'Europe.

- CHARBONNIER, Léni en SMITH, Andy, 2017. Ce que suivre le football révèle des identifications territoriales : le sens social et ses ambivalences. In: *Pôle Sud*. 2017. Vol. 2017/2, nr. 47, pp. 95-115.
- COURNOYER-GENDRON, Maud, TRUDELLE, Catherine en DEVISME, Laurent, 2019. Un nouveau stade pour Nantes ? Une production de sens mise à l'épreuve dans une fabrique conflictuelle de la ville. In: *L'Espace politique*. 13/09/2019. Vol. 2019-1, nr. 37. Beschikbaar op: <https://journals.openedition.org/espacepolitique/6054>
- DERMIT-RICHARD, Nadine, 2013. L'évolution juridique des clubs de football : de l'association à la société commerciale. In: *RIMHE (Revue interdisciplinaire Management, Homme et Entreprise)*. 03/2013. Vol. 2, nr. 6, pp. 36-51.
- DEBERSAQUES, Simon, 2017. Culturele voorzieningen en stadsontwikkeling: het centrum voor hedendaagse kunst WIELS als voorbode van de veranderingslogica's van een volkswijk? In: *Brussels Studies*. 3/07/2017. Nr. 112. Beschikbaar op: <https://journals.openedition.org/brussels/1527>
- DEBERSAQUES, Simon, 2021a. L'ambivalence des équipements culturels au sein des politiques de gentrification à Bruxelles. In: *Géographie et cultures*. 17/04/2023. Nr. 117, pp. 105-125. Beschikbaar op: <https://journals.openedition.org/gc/18014>
- DEBERSAQUES, Simon, 2021b. Équipement culturel et développement urbain : Les tensions sociales derrière l'injonction à 'l'ancrage local'. In: *IMag* (édité par le Centre Bruxellois de l'Action Interculturelle). 05-06/2021. Nr. 357, pp. 37-42. Beschikbaar op: <https://www.cbai.be/equipements-culturels-et-developpement-urbain/>
- DE WAELE, Jean-Michel en HUSTING, Alexandre (dir.), 2008. *Football et identités*, Brussel, Éditions de l'Université de Bruxelles.
- DURAN, Patrice, 2002. L'aménagement et l'invention d'une nouvelle grammaire de l'action publique. In: WACHTER Serge (dir.), *L'aménagement durable : défis et politiques*. Parijs: Éditions de l'Aube, pp. 63-81.
- ELLIS, Sean, SAVCHENKO, Olesya en MESSER, Kent, 2023. Is a non-representative convenience sample of adults good enough? Insights from an economic experiment. In: *Journal of the Economic Science Association*. 31/08/2023. Vol. 9, nr. 2, pp. 293-307.
- ESCOFIER Brigitte en PAGÈS Jérôme, 2008. *Analyses factorielles simples et multiples : objectifs, méthodes et interprétation*. Parijs: Dunod.
- GASTAUD, Yvan, 2016. Nice et ses stades de football, du Ray à l'Allianz Riviera. In: *Métropolitiques*, novembre. Beschikbaar op: <https://metropolitiques.eu/IMG/pdf/met-gastaut.pdf>
- GENARD, Jean-Louis, 1999. *La grammaire de la responsabilité*. Parijs: Cerf.
- GIULIANOTTI, Richard, 2002. Supporters, Followers, Fans, and Flaneurs: A Taxonomy of Spectator Identities. In: *Football, Journal of Sport and Social Issues*. 02/2002. Vol. 26, nr. 1, pp. 25-46.
- GIULIANOTTI, Richard en ROBERTSON, Roland, 2012. Mapping the global football field: a sociological model of transnational forces within the world game. In: *The British Journal of Sociology*. 1/06/2012. Vol. 2, nr. 63, pp. 216-240.
- GREWENIG, Elisabeth, LERGETPORER, Philipp, SIMON, Lisa, WERNER, Katharina en WOESMANN, Ludger, 2023. Can internet surveys represent the entire population? A practitioners' analysis. In: *European Journal of Political Economy*. 06/2023. Vol. 78, nr. 102382.
- HECK, Tobias, BRAND, Alexander, NIEMANN, Arne, WEBER, Regina en REINKE, Vincent, 2024. Football Fandom Research. In: NIEMANN, Arne, BRAND, Alexander en WEBER, Regina (dir.).

- Football Fandom and Identity in the 21st Century. Europe on their Minds*. Palgrave Macmillan [eBook], ppp. 63-86.
- HELLEU, Boris, 2023. La Fan Expérience existe-t-elle ? In: *Jurisport*. 2023. Nr. 244, pp. 42-45.
- HOURCADE, Nicolas, 2002. La place des supporters dans le monde du football. In: *Pouvoirs*. 2002. Vol. 2, nr. 101, pp. 75-87.
- LASCOUMES, Pierre, 2019. Controverse. In : BOUSSAGUET, Laurie, JACQUOT, Sophie en RAVINET, Pauline (dir.). *Dictionnaire des politiques publiques*, 5ème éd., Parijs: Les Presses de Sciences Po, pp. 170-177.
- LE GALES, Patrick, 1995. Du gouvernement des villes à la gouvernance urbaine. In: *Revue française de science politique*. 1995. Vol. 45, nr. 1, pp. 57-95. Beschikbaar op: https://www.persee.fr/doc/rfsp_0035-2950_1995_num_45_1_403502
- LEKAKIS, Nikos, 2018. The Urban Politics of Juventus' New Football Stadium. In: *Articulo. Journal of Urban Research* [Online]. Beschikbaar op: <https://journals.openedition.org/articulo/3349>
- LESTRELIN, Ludovic, 2015. De l'avantage de comparer les carrières supportéristes à des carrières militantes. In: *Sciences sociales et sport*, Comparer le sport. 2015. Vol. 1, nr. 8, pp. 51-77.
- LESTRELIN, Ludovic, 2016. Le supportérisme comme politique : quelques réflexions programmatiques. In: BUSSET, Thomas en GASPARINI, William (dir.). *Aux frontières du football et du politique. Supportérismes et engagement militant dans l'espace public*. Bern: Peter Lang, coll. 'Savoirs sportifs', nr. 8, pp. 21-41
- LESTRELIN, Ludovic, 2022. *Sociologie des supporters*. Parijs: La Découverte, collection « Repères ».
- LUCCHESI, Vincent, 2024. À Brest, le nouveau stade de foot menace une précieuse « trame verte ». In: *Reporterre*. 6/11/2024. Beschikbaar op: <https://reporterre.net/A-Brest-le-nouveau-stade-de-foot-menace-une-precieuse-trame-verte>
- MICHELS, Ank en DE GRAAF, Laurens, 2017. Examining citizen participation: local participatory policymaking and democracy revisited. In: *Local Government Studies*. Vol. 43, nr. 6, pp. 875-881.
- MOLINA-LUQUE, Fidel, 2002. Le profil sociologique des amateurs de football. In: *Staps*. 2002. Vol. 1, nr. 57, pp. 69-84.
- NIEMANN, Arne, BRAND, Alexander en WEBER Regina (dir.), 2024. *Football Fandom and Identity in the 21st Century. Europe on Their Minds*. Palgrave Macmillan [eBook].
- NUYTENS, Williams, 2004. *La popularité du football. Sociologie des supporters à Lens et à Lille*. Arras: Artois Presses Université.
- PAYE, Olivier, COBUT, Loïc, VERTONGEN, Youri Lou, KERVARREC, Lou, LALOUX, Thomas en ERMANS, Thomas, 2025. Nieuw stadion en openbare besluitvorming: controverse rond de thuisbasis van Union Saint-Gilloise. In: *Brussels Studies*. 18/06/2025. Nr. 202. Disponible à l'adresse : <https://journals.openedition.org/brussels/8481>
- PERSPECTIVE.BRUSSELS (Task Force Voorzieningen), 2021. Nieuw stadion: Royale Union Saint-Gilloise. SWOT-analyse. 01/2022. Beschikbaar op: https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/usg_swot_tfv.pdf
- PERSPECTIVE.BRUSSELS (Task Force Voorzieningen), 2022. Bijlage nieuw stadion: Royale Union Saint-Gilloise. Vergelijking van de bereikbaarheid met het openbaar vervoer van het Joseph Marienstadion, het stadion Vorst Nationaal en het Bempt-sportcomplex. 01/2022. Beschikbaar op: https://perspective.brussels/sites/default/files/usg_bereikbaarheid_ov.pdf

- RANNOU, Gaël, 2021. Le rapport affectif et émotionnel des supporters de football avec le lieu du stade. In: LAFFONT, Georges-Henri en MARTOUZET, Denis (dir.), *Ces lieux qui nous affectent*, Parijs: Hermann, Colloque de Cerisy, pp. 99-108.
- SAWICKI, Frédéric, 2012. La résistible politisation du football. Le cas de l'affaire du grand stade de Lille-Métropole. In: *Sciences sociales et sport*. 2012. Vol. 1, nr. 5, pp. 193-241.
- SCHERER, Jay, KAFARA, Rylan en DAVIDSON, Judy, 2022. A few Weeks in Dirt City: Sport-Related Gentrification, Mobilizing Resistance, and the Art of Failure in Edmonton, Alberta. In: *Journal of sport and social issues*. 2022. Vol. 46, nr. 6, pp. 499-523.
- SCHIFFINO, Nathalie en VAN INGELGOM, Virginie, 2021. Citoyens et politiques publiques. In: SCHIFFINO, Nathalie en JACOB, Steve (dir.), *Politiques publiques. Fondements et prospective pour l'analyse de l'action publique*, Brussel, Bruylant, pp. 331-384.
- SOREZ, Julien, 2011. Le football et la fabrique des territoires. In: *Vingtième siècle*. 1/07/2011. Vol. 3, nr. 11, pp. 59-72.
- SWERDBERG, Richard, 2020. Exploratory Research. In: ELMAN, Colin, GERRING, John en MAHONEY James, *The Production of Knowledge: Enhancing Progress in Social Science. Strategies for Social Inquiry*, Cambridge, Cambridge University Press, pp. 17-41.
- TROM, Danny, 2001. Grammaire de la mobilisation et vocabulaires de motifs. In: CEFAÏ, Daniel en TROM, Danny (dir.), *Les formes de l'action collective*. Parijs: Éditions de l'École des hautes études en sciences sociales.

ANNEXES

Protocol met uitleg over de gehanteerde methoden voor kwantitatieve analyse

In *deel 2* van de tekst wordt verwezen naar de uitvoering van een principale-componentenanalyse (PCA). De PCA is een inductieve methode en dient om de dimensies te benadrukken die ten grondslag liggen aan de gegevens die verzameld werden via de vragen in de enquête. Daarvoor worden uit de multivariate dataset (de variabelen komen hier overeen met de antwoorden op de vragen in het eerste deel van de vragenlijst) factoren geëxtraheerd die “hoofdcomponenten” genoemd worden en die overeenkomen met nieuwe variabelen [Escofier en Pagès, 2008]. Deze nieuwe variabelen worden na elkaar geconstrueerd en zijn telkens georiënteerd in de richting van de grootste restvariantie in de gegevens. Op die manier concentreren de eerste componenten meer informatie dan één enkele variabele en brengen ze doorgaans de belangrijkste tegenstellingen in de gegevens aan het licht. Precies daarom worden deze componenten synthetisch genoemd. Ze zijn ook onafhankelijk van elkaar.

In figuur 3 maken de correlaties tussen de variabelen en de componenten het mogelijk om deze componenten te interpreteren. Voor het leesgemak worden de testwaarden (Pearson-correlatietoets, significantieniveau van 0,05) parallel aan elke as weergegeven door middel van stippellijnen. De variabelen binnen deze lijnen liggen te dicht bij de nulwaarde om te schatten dat er een niet-nulcorrelatie met de onderzochte component is. Het belang dat toegekend wordt aan het scenario van de uitbreiding van het Bertelsonstadion ligt dus te dicht bij de waarde 0 op de horizontale as die overeenkomt met de eerste component om de hypothese te weerleggen dat er geen correlatie mee is. Deze hypothese kan echter verworpen worden voor de verticale as die overeenkomt

met de tweede component. Deze testwaarden worden verstrekt voor een vlottere interpretatie: ze geven aan welke overweging gegeven kan worden aan de weergegeven correlaties. Men mag weliswaar niet vergeten dat niet alle significante correlaties met de variabelen daarom relevante informatie opleveren voor de interpretatie van de dimensies. Bij de interpretatie van een component wordt er dan ook maar zelden rekening gehouden met correlaties van minder dan 0,20 in absolute waarde.

De actieve variabelen zijn de variabelen die gebruikt worden om de hoofdcomponenten te extraheren. Aanvullende variabelen worden toegevoegd aan de cirkel van correlaties om de hoofdcomponenten gemakkelijker te kunnen interpreteren.

In *deel 3* gebeurde de classificatie van de vijf opiniegroepen op basis van de antwoorden met betrekking tot de verklaarde voorkeuren voor de scenario's, samengevat door de eerste vier componenten die via een PCA verkregen werden. Voor de classificatie zelf werd de methode van dynamische clustering (K-Means) gehanteerd, met groepen geselecteerd via hiërarchische opklimmende classificatie (methode van Ward) als clustercentra.

Gezien de verkennende aard van ons onderzoek hebben we in *deel 4* gekozen voor bivariate analyses. Het aantal respondenten gekoppeld aan bepaalde groepen, zoals groep 2, is immers klein, waardoor de resultaten van een meervoudige multinomiale regressieanalyse onvoldoende robuust zijn. Aangezien onze onafhankelijke variabelen categorisch van aard zijn, hebben we chi-kwadraattoetsen uitgevoerd om de onafhankelijkheid tussen kwalitatieve variabelen te testen en om eventuele significante verbanden vast te stellen (zie tabel A.1 voor de testresultaten). Telkens als de toetsen bevestigen dat de verschillen significant zijn, werden sterren toegevoegd aan de titel van de grafieken.

Tabel A1. Resultaten van de statistische significantietesten op de correlaties tussen de variabelen met betrekking tot het supporterschap en de opiniegroepen

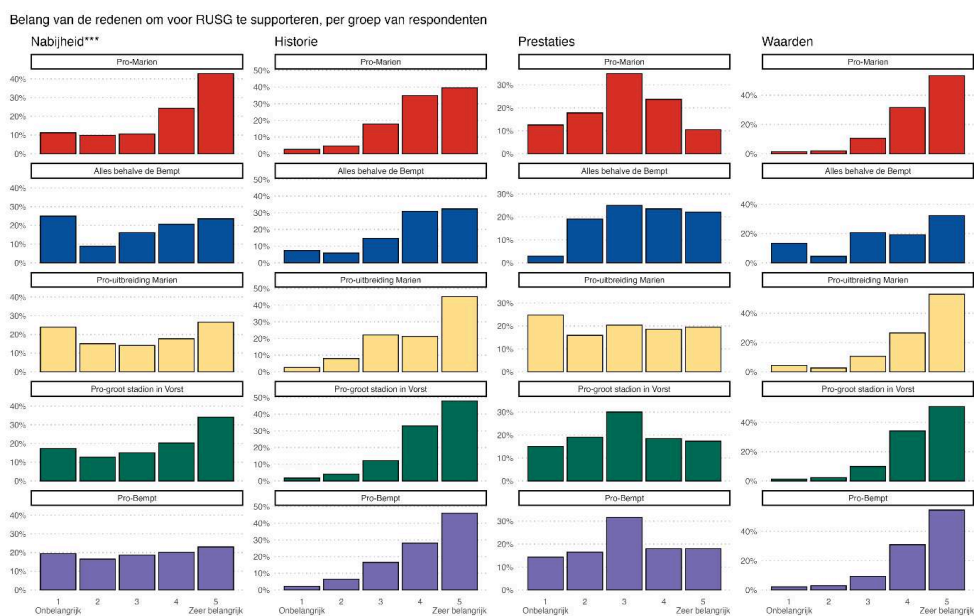
	Statistiek	Waarde
Aanwezigheid tijdens thuiswedstrijden	χ^2	28.415
	Ddl	4
	P	< .001
Aanwezigheid tijdens uitwedstrijden	χ^2	14.411
	Ddl	4
	P	= .006
Primaire interesse tijdens de wedstrijd	χ^2	15.294
	ddl	4
	P	= .004
Zichzelf identificeren als actieve supporter	χ^2	38.807

	ddl	4
	P	< .001
Anciënniteit van het supporterschap	χ^2	31.411
	ddl	12
	P	= .002
Anciënniteit van het abonnement	χ^2	9.633
	Ddl	12
	P	= .648

Om de robuustheid van de resultaten van onze bivariate analyses te testen, hebben we tot slot een meervoudige multinomiale regressieanalyse uitgevoerd. In die analyse hebben we al onze onafhankelijke variabelen uit deel 4 opgenomen, met uitzondering van de anciënniteit van het abonnement omdat dit het aantal gevallen te sterk verminderde en de chi-kwadraattoets geen significant verband aantoonde tussen deze variabele en het behoren tot een van de vijf opiniegroepen. Deze multinomiale regressieanalyse heeft de resultaten van de bivariate analyses grotendeels bevestigd. Alleen het marginale effect van de anciënniteit van het supporterschap verdwijnt wanneer de andere variabelen die verband houden met supportereren opgenomen worden.

We hebben ook bivariate analyses uitgevoerd met betrekking tot de verdeling per groep van de mate van belang die de respondenten hechten aan acht mogelijke redenen om te supportereren voor een club, in dit geval voor Union (zie figuur A2). Daaruit bleek dat er over het algemeen geen opvallende verschillen tussen de groepen zijn voor deze variabele. Alleen de geografische nabijheid van het huidige stadion en de waarden die de club uitdraagt, hebben een significant effect, maar dan nog kon in elk van de twee gevallen slechts één groep echt gekarakteriseerd worden. Enerzijds is het niet verrassend dat de groep pro-Marien – maar niet de groep pro-uitbreiding Marien – veel meer belang hecht aan de geografische nabijheid van het huidige stadion als reden om supporter van Union te zijn. Anderzijds hecht de groep alles behalve de Bempt minder belang aan de waarden die de club uitdraagt. Verrassend genoeg blijkt het belang van de sportprestaties van de club dus geen significante bron van differentiatie tussen de groepen te zijn, ook met betrekking tot de groep alles behalve de Bempt, waarin de recente supporters oververtegenwoordigd zijn (zie deel 4).

Figuur A2. Profiel van de opiniegroepen volgens het belang van de redenen om te supporteren voor Union

NOTES

1. ENGELS, Philippe, 2020. L'Union coupée en deux. In: *Médor*, nr. 18, lente.
2. GEMEENTERAAD VAN VORST, 2023. Verslag. 14/02/2023. p. 62. Beschikbaar op: <https://forest.irisnet.be/fr/vie-politique/conseil-communal/seances/fichiers-pvs/pv-conseil-communal-gemeenteraad-14022023.pdf>
3. PUT, Ivan, 2019. Le renouveau d'un club populaire bruxellois. In: *Bruzz*. 23/01/2019; CARREL, Robin, 2023. L'Union Saint-Gilloise a vécu l'élimination en chantant. In: *La Matin*. 21/04/2023.
4. ERFGOED.BRUSSELS, 2019. Sportcentrum Joseph Marien. Bericht. In: *Inventaris van het bouwkundig erfgoed van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*. Beschikbaar op: <https://monument.heritage.brussels/nl/buildings/28989>; GEMEENTELIJKE ARCHIEVEN VAN SINT-GILLIS, 2022. *Royale Union Saint-Gilloise*. Bericht. 30/10/2019. Beschikbaar op: <https://archiviris.be/nl/archives/11910>
5. RUSG, 2023. Voorstelling van het nieuwe stadionproject van Union SG. In: Openbaar infosessie. Marienstadion: 16/01/2023; RUSG, 2023. Infosessie over het stadionproject in de Brits Tweedelegerlaan, Vorst. Persbericht. Vorst. 16/01/2023.
6. Zoom op Vorst, 2023. In: *Zoom op de gemeenten 2024*. Brussel, Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) en Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, p. 7. Beschikbaar op: https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Vorst_NL_cor.pdf
7. Zoom op Sint-Gillis, 2023. In: *Zoom op de gemeenten 2024*. Brussel, Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) en Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, p. 7. Beschikbaar op: https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Sint-Gillis_NL_cor.pdf
8. WUYARD, Kathleen, 2023. Comment l'Union Saint-Gilloise est devenue si hype (et a donné le goût du foot aux branchés). In: *Le Vif Week-end*. 23/05/2023; KIHLL, Lorraine, 2023. 'J'aime pas le foot, j'aime l'Union'. In: *Le Soir*. 20/04/2023; J.B., 2023. Drie Brusselse voetbalclubs in eerste klasse :

de ene supporter is de andere niet. In: *Bruzz*. 16/05/2023. Beschikbaar op: <https://www.bruzz.be/sport/drie-brusselse-voetbalclubs-eerste-klasse-de-ene-supporter-de-andere-niet-2023-05-16>

9. De gemiddelde bezoekersaantallen voor elk seizoen zijn te raadplegen op de website van Transfermarkt: <https://www.transfermarkt.fr/royale-union-saint-gilloise/besucherschahlenentwicklung/verein/3948>

10. BATHELOT, B., 2020. Fan expérience. In: *Définitions marketing. L'encyclopédie illustrée du marketing*. Beschikbaar op: <https://www.definitions-marketing.com/definition/fan-experience/>

11. RUSG, 2025. 1 op 6 abonnees is een vrouw. In: *rusg.brussels*. 28/03/2025. Beschikbaar op: <https://rusg.brussels/nl/nieuws/union-inspires-women-inspire-1-op-6-abonnees-een-vrouw>

12. RUSG, 2022. Mobilité projet nouveau stade. In: *vergadering met verschillende publieke actoren*. Brussel: 01/09/2022.

13. De tweede hoofdcomponent (14,9 % van de informatie, te lezen van onder naar boven in figuur 3), drukt in wezen een tegenstelling uit tussen mensen die meer belang hechten aan alle argumenten (zowel voor als tegen) en mensen die minder belang hechten aan alle argumenten. Er valt ook een tegenstelling op tussen mensen die veel belang hechten aan argumenten met betrekking tot overlast rond het stadion of veiligheid en mensen die daar weinig belang aan hechten. De dimensie maakt bovendien een slecht onderscheid tussen de opgegeven voorkeuren voor de verschillende scenario's of de mate van instemming met een nieuw stadionproject.

14. De classificatie van de vijf opiniegroepen gebeurde op basis van de antwoorden met betrekking tot de verklaarde voorkeuren voor de scenario's, samengevat door de eerste vier componenten die via een PCA verkregen werden. Voor de classificatie zelf werd de methode van dynamische clustering (K-Means) gehanteerd, met groepen geselecteerd via hiërarchische opklimmende classificatie (methode van Ward) als clustercentra.

15. De gemiddelde bezoekersaantallen voor elk seizoen zijn te raadplegen op de website van Transfermarkt: <https://www.transfermarkt.fr/royale-union-saint-gilloise/besucherschahlenentwicklung/verein/3948>

16. Bijvoorbeeld: BX1 (geen auteur), 2022. Les supporters de l'Union demandent un accord entre les autorités et le club pour un nouveau stade au Bempt. In: *bx1.be*. 01/11/2022. Beschikbaar op: <https://bx1.be/categories/sport/les-supporters-de-lunion-demandent-un-accord-entre-les-autorites-et-le-club-pour-un-nouveau-stade-au-bempt/>; MILLER, Vincent, 2022a. Les fans de l'Union mettent la pression pour trouver un accord pour la construction du nouveau stade : «Nous ne voulons pas quitter Forest», In: *lesoir.be*. 31/10/2022.

17. WUYARD, Kathleen, 2023. Comment l'Union Saint-Gilloise est devenue si hype (et a donné le goût du foot aux branchés). In: *Le Vif Week-end*. 23/05/2023; KIHLE, Lorraine, 2023. 'J'aime pas le foot, j'aime l'Union'. In: *Le Soir*. 20/04/2023; J.B., 2023. Drie Brusselse voetbalclubs in eerste klasse: de ene supporter is de andere niet. In: *Bruzz*. 16/05/2023. Beschikbaar op: <https://www.bruzz.be/sport/drie-brusselse-voetbalclubs-eerste-klasse-de-ene-supporter-de-andere-niet-2023-05-16>

RÉSUMÉS

Sinds een aantal jaar heeft het project rond de bouw van een nieuw voetbalstadion op de Bemptsite in Vorst voor Union Saint-Gilloise een debat op gang gebracht, maar half 2025 heeft de overheid nog altijd geen positieve beslissing genomen. Dit artikel bespreekt de resultaten van een online enquête die half 2023 ingevuld werd door de supporters van Union, met als doel hun mening over deze controverse te kennen. Uit de resultaten bleek dat het idee van een nieuw

stadion sterk polariseert. Een ruime meerderheid van de supporters is voorstander, maar dan vooral via de uitbreiding van het huidige stadion. Het project op de Bemptsite komt dus pas op de tweede plaats. Een minderheid van de supporters behoudt liever de status quo en is het minst te vinden voor een nieuw stadion en voor de Bempt-optie. Kenmerkend voor deze groep is dat zij minder actieve en recentere supporters zijn. Maar ook al verschillen de voorkeuren, heel wat supporters zijn het erover eens dat er in het debat over een nieuw stadion belang gehecht moet worden aan een aantal argumenten zowel “voor” (voldoen aan de UEFA-normen, meer capaciteit en voortbestaan van de club op hoog niveau) als “tegen” (risico op identiteitsverlies en hogere ticketprijzen, maar ook de kwestie van de bereikbaarheid met het openbaar vervoer).

Depuis quelques années, un projet de nouveau stade au Bempt à Forest au bénéfice de l'Union Saint-Gilloise suscite un débat qu'aucune décision publique favorable n'a encore tranché à la mi-2025. Cet article décrypte les résultats d'une enquête en ligne menée à la mi-2023 auprès des supporters unionistes pour connaître leur avis sur cette controverse. Il révèle que l'idée d'un nouveau stade a une portée clivante en leur sein. Si une large majorité y est favorable, c'est toutefois l'extension du stade actuel qui bénéficie des faveurs les plus élevées, le projet au Bempt arrivant en deuxième lieu. Minoritaires, les supporters qui s'accommodent du statu quo et sont les moins favorables à un nouveau stade et à l'option du Bempt se caractérisent par un supportérisme moins actif et plus récent. Au-delà de leurs préférences différentes, de nombreux supporters s'accordent toutefois sur l'importance à donner dans le débat sur un nouveau stade à une série d'arguments aussi bien « pour » – conformité aux normes UEFA, capacité accrue, levier de pérennisation du club à un haut niveau – que « contre » – risques de perte d'identité et de hausse du prix des places, l'enjeu de l'accessibilité en transport en commun étant aussi épinglé.

For several years now, a project for a new stadium at Bempt in Forest to the benefit of Union Saint-Gilloise has been a subject of debate, with no favourable decision having been taken by the public authorities by mid-2025. This article examines the results of an online survey carried out in mid-2023 among Unionist fans to find out about their views regarding this controversy. It reveals that the idea of a new stadium is a divisive one for fans. Although a large majority are in favour, the extension of the current stadium is the preferred option, with the Bempt project coming in second place. The minority of fans who are content with the status quo and least in favour of a new stadium and the Bempt option are characterised by less active and more recent support. Despite their differing preferences, many fans agree on the importance to be given in the debate to a series of arguments both in favour of a new stadium – compliance with UEFA standards, increased capacity, contribution to the club's continued existence at a high level – and against a new stadium – risk of loss of identity and of higher ticket prices, with the issue of accessibility by public transport also pinpointed.

INDEX

Thèmes : 7. aménagement du territoire – logement – mobilité

Keywords : public action, land use planning, territorial development, regional policy, town planning

Trefwoorden overheidsoptreden, ruimtelijke ordening, territoriale ontwikkeling, gewestelijk beleid, stedenbouw

Mots-clés : action publique, aménagement du territoire, développement territorial, politique régionale, urbanisme

AUTEURS

OLIVIER PAYE

Olivier Paye behaalde een doctoraat in de politieke wetenschappen aan de Université libre de Bruxelles (ULB) en is professor aan de UCLouvain Saint-Louis Bruxelles, waar hij het Centre de recherche en science politique (CReSPo) opgericht heeft. Tot 2010 was hij directeur van het CReSPo. Zijn voornaamste onderzoeksgebieden zijn de analyse van het overheidsoptreden en politieke participatie. Hij schreef mee aan het boek *Fondements de science politique* (De Boeck Supérieur, 2e ed., 2022).

olivier.paye[at]uclouvain.be

THOMAS ERMANS

Thomas Ermans behaalde een master in de geografische wetenschappen (ULB) en een master-na-master in de statistische gegevensanalyse (UGent). Hij is als onderzoeker verbonden aan het Institut de recherches interdisciplinaires sur Bruxelles (IRIB) van de UCLouvain Saint-Louis Bruxelles en werkzaam in een overheidsinstelling met een focus op mobiliteit. Hij werkte als expert mee aan het bereikbaarheidsluik in het kader van de SWOT-analyse van het nieuwe stadion dat men op de Bemptsite wil bouwen.

Thomas_ermans[at]hotmail.com

THOMAS LALOUX

Thomas Laloux is postdoctoraal onderzoeker aan de UCLouvain (FRS-FNRS). Zijn onderzoek is gericht op het wetgevingsproces en de Europese instellingen, de houding van burgers ten aanzien van globalisering en hun perceptie van de legitimiteit van de verschillende bestuursniveaus. Zijn artikels verschenen in *Journal of European Public Policy*, *Journal of Common Market Studies*, *European Union Politics*, *West European Politics*, *European Political Science*, *Politics and Governance* en *Parliamentary Affairs*.

Thomas.g.laloux[at]uclouvain.be

YOURI LOU VERTONGEN

Youri Lou Vertongen behaalde een doctoraat in de politieke wetenschappen en is gastprofessor aan de Université Saint-Louis Bruxelles. Zijn proefschrift, dat hij uitvoerde aan het Centre de Recherche en Science Politique (CReSPo), werd gepubliceerd onder de titel *Papiers pour tous* (Academia, 2 vol., 2023-24). In het kader van zijn postdoctoraat aan het Centre de Recherches et d'Interventions Sociologiques (CESIR) onderzoekt hij de politiseringsprocessen van de weerstand tegen een beperking van het autogebruik in Brussel.

youri.vertongen[at]uclouvain.be

LOÏC COBUT

Loïc Cobut behaalde een doctoraat in de politieke en sociale wetenschappen aan de UCLouvain Saint-Louis Bruxelles. Hij verrichtte er onderzoek aan het Institut d'Etudes Européennes en aan het Centre de recherche en science politique (CReSPo), waar hij momenteel werkzaam is als wetenschappelijk medewerker. Zijn onderzoek spitst zich toe op lokaal energiebestuur. Hij schreef mee aan het artikel *Diverse scaling strategies of energy communities* dat in januari 2024 verscheen in *Earth System Governance*.

loic.cobut[at]uclouvain.be

LOU KERVARREC

Lou Kervarrec rondt momenteel zijn master in de analyse van het overheidsbeleid af aan het Institut d'Études Politiques (IEP) in Lyon en begint aan een doctoraat binnen het laboratorium Environnement Ville Société (UMR CNRS 5600) aan de École Nationale des Travaux Publics de l'État (ENTPE). In het kader van haar proefschrift documenteert ze de coproductie van kennis in de context van milieugezondheidsschandalen op basis van een casestudy over PFAS-vervuiling in het Franse departement Gard.

[lou.kervarrec\[at\]entpe.fr](mailto:lou.kervarrec[at]entpe.fr)